

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny

KPS.410.5.2.2025

Pan
Mariusz Frankowski
Wojewoda Mazowiecki
Mazowiecki Urząd Wojewódzki
w Warszawie
Plac Bankowy 3/5
00-950 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/032 Zapewnianie osobom z zaburzeniami psychicznymi pomocy w formie
środowiskowych domów samopomocy

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
tel. 48224445687, kps@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie ¹ Pl. Bankowy 3/5, 00-950 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mariusz Frankowski, Wojewoda Mazowiecki ² od 14 grudnia 2023 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: 1. Tobiasz Bocheński, Wojewoda od 18 kwietnia 2023 r. do 13 grudnia 2023 r. 2. Sylwester Dąbrowski, Wicewojewoda od 1 kwietnia 2023 r. do 17 kwietnia 2023 r. 3. Konstanty Radziwiłł, Wojewoda od 25 listopada 2019 r. do 31 marca 2023 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Rozpoznanie, analiza i zaspokojenie potrzeb dotyczących świadczenia osobom z zaburzeniami psychicznymi usług w ramach środowiskowych domów samopomocy. 2. Rozdysponowanie i wykorzystanie środków finansowych na bieżące prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy. 3. Sprawowanie nadzoru i kontroli nad procesem funkcjonowania środowiskowych domów samopomocy.
Okres objęty kontrolą	Lata 2022-2024 z wykorzystaniem dowodów i informacji sporządzonych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny Najwyższa Izba Kontroli
Kontrolerzy	1. Marcin Grabowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KPS/51/2025 z 2 września 2025 r. 2. Anna Kuszczuk, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KPS/50/2025 z 2 września 2025 r.

(akta kontroli: tom I, str. 1-4)

---

¹ Dalej: MUW.

² Dalej: Wojewoda.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Wojewoda rozeznał potrzeby w zakresie wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, jednak tylko na podstawie przesłanych informacji od jednostek samorządu terytorialnego⁵. Na terenie województwa mazowieckiego w latach 2022-2023 działało 79 środowiskowych domów samopomocy⁶, a w 2024 r. – 81 domów. W tych latach funkcjonowały również dwa kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi⁷.

Wojewoda podejmował działania w celu stworzenia na terenie województwa mazowieckiego szerszego dostępu do ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Jednak mimo podejmowanych działań w jednym powiecie nie działał ani jeden ŚDS. Wszystkie ośrodki wsparcia na terenie województwa mazowieckiego spełniały wymagane standardy.

Zadania związane z nadzorem nad funkcjonowaniem ŚDS oraz udzielaniem im dotacji celowych, uregulowano w regulaminach wewnętrznych i zakresach czynności pracowników.

W latach 2022-2024 dotacje celowe przekazane na funkcjonowanie ŚDS w łącznej wysokości 249 571,7 tys. zł prawidłowo rozdysponowano i rozliczono. Przyznawano je zgodnie z ustalaniem przez Wojewodę zasadami, z uwzględnieniem analizy potrzeb i możliwości ich sfinansowania.

Wojewoda, zgodnie z § 4 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy⁸ rzetelnie uzgadniał dokumenty organizacyjne tych domów oraz analizował sprawozdania z działalności domów w roku budżetowym.

W latach 2022-2024 kontrolami kompleksowymi w zakresie organizacji i funkcjonowania ŚDS objęto 59,5% ogółu ośrodków wsparcia funkcjonujących na terenie województwa mazowieckiego. W ograniczonym zakresie prowadzono kontrole prawidłowości wydatkowania środków dotacji celowych z budżetu państwa, przekazywanych jst. Tym samym nie był realizowany obowiązek przeprowadzania kontroli kompleksowych z częstotliwością określoną w § 5 ust. 3 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej⁹, gdyż w 38 przypadkach z 47 były one realizowane rzadziej niż raz na wymagane cztery lata.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Rozpoznanie, analiza i zaspokojenie potrzeb dotyczących świadczenia osobom z zaburzeniami psychicznymi usług w ramach środowiskowych domów samopomocy

Opis stanu faktycznego

1.1. Zadania dotyczące finansowania ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz sprawowania nad nimi nadzoru i kontroli,

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: jst.

⁶ Dalej: ŚDS lub dom.

⁷ Dalej: klub samopomocy.

⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 249, dalej: rozporządzenie w sprawie ŚDS.

⁹ Dz. U. z 2025 r. poz. 1065, dalej: rozporządzenie w sprawie nadzoru.

¹⁰ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

realizowano zgodnie z regulaminami organizacyjnymi MUW¹¹ oraz regulaminami wewnętrznymi Wydziału Polityki Społecznej, a następnie od 18 grudnia 2024 r. Wydziału Rodziny i Polityki Społecznej¹² i Wydziału Kontroli¹³ – Oddział do Spraw Pomocy Środowiskowej¹⁴, Oddział Zarządzania, Analiz i Budżetu, a także Wydział Kontroli.

(akta kontroli: tom I, str. 22-10)

W latach 2022-2024 do zadań WRiPS związanych z prowadzeniem i rozwojem infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi¹⁵ zatrudniano siedmiu pracowników¹⁶ (siedem etatów). Nieobsadzone były dwa stanowiska¹⁷ i wystąpiono o nowe stanowisko¹⁸. W związku z fluktuacją kadr oraz wnioskiem o zwiększenie o jeden etat, w latach objętych kontrolą, przeprowadzono łącznie trzy nabory. W 2023 r. zatrudniono dwie osoby na pełen etat na stanowiskach: starszy inspektor wojewódzki oraz starszy specjalista.

Wojewoda każdorazowo uwzględniał w zakresach obowiązków poszczególnych pracowników realizację zadań dotyczących nadzoru i kontroli ŚDS. Zastępca Dyrektora WRiPS wyjaśniła, że liczbę pracowników (etatów) określa się jedynie na podstawie art. 127b uops¹⁹ w kontekście podejmowanych działań²⁰.

Natomiast w Oddziale ds. pomocy środowiskowej²¹ zatrudniano siedmiu pracowników.

(akta kontroli: tom I, str.823-861, 913-927)

1.2. W latach 2022-2024 Wojewoda dysponował aktualnymi danymi z terenu województwa mazowieckiego, dotyczącymi funkcjonowania ŚDS oraz klubów

---

¹¹ W latach 2022-2024 obowiązywały trzy regulaminy organizacyjne MUW, wprowadzone zarządzeniami Wojewody Mazowieckiego w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego MUW: zarządzenie nr 5 z 18 stycznia 2019 r. (ze zm.), zarządzenie nr 335 z 21 lipca 2023 r. (ze zm.), zarządzenie nr 115 z 15 kwietnia 2024 r.

¹² Regulaminy wewnętrzne Wydziału Polityki Społecznej z 13 stycznia 2020 r., 19 stycznia 2021 r., 21 lutego 2022 r., 3 marca 2023 r., a nazwa tego wydziału uległa zmianie, którą wprowadzono regulaminem wewnętrznym Wydziału Rodziny i Polityki Społecznej z 18 grudnia 2024 r.; dalej: WRiPS lub Wydział.

¹³ Regulaminy wewnętrzne Wydziału Kontroli z: 16 grudnia 2019 r., 20 stycznia 2021 r., 11 maja 2021 r., 2 listopada 2021 r., 30 stycznia 2023 r., 26 sierpnia 2024 r.

¹⁴ Dalej: Oddział.

¹⁵ Do zadań tych należała m.in.: kontrola realizacji zadań z obszaru ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. 1214, ze zm.; dalej: uops); planowanie, udzielanie oraz rozliczanie środków finansowych przeznaczonych na zadania realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego oraz podmioty niezaliczane do sektora finansów publicznych; prowadzenie analiz dotyczących zapotrzebowania na środki finansowe oraz monitorowanie wydatków przeznaczonych na zadania realizowane przez jst oraz podmioty niezaliczane do sektora finansów publicznych.

¹⁶ Stanowiska: administrator, specjalista, starszy specjalista, inspektor/starszy inspektor, ekspert.

¹⁷ Dwa stanowiska na starszego inspektora wojewódzkiego.

¹⁸ Na stanowisko starszego specjalisty.

¹⁹ W komórce organizacyjnej do spraw nadzoru i kontroli pomocy społecznej zatrudnia się nie mniej niż jednego inspektora ds. nadzoru i kontroli w pomocy społecznej na 25 jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, osobom przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, działających w danym województwie.

²⁰ Zatrudnienie powinno wynosić nie mniej niż jeden inspektor ds. nadzoru i kontroli w pomocy społecznej na 25 jednostek organizacyjnych pomocy społecznej czy placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, osobom przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, działających w danym województwie.

²¹ Do zadań Oddziału należało m.in.: prowadzenie spraw związanych ze sprawowaniem nadzoru nad realizacją zadań samorządu gminnego, powiatowego i województwa z zakresu pomocy społecznej, w szczególności: (1) nadzór nad jakością działalności jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

samopomocy. Na terenie województwa mazowieckiego funkcjonowało na koniec lat 2022-2023 – 79 domów, a na koniec 2024 r. – 81 domów. Liczba miejsc statutowych wzrosła z 2859 w 2022 r. do 2983 w 2024 r. (wzrost o 4,3%), a liczba uczestników wzrosła z 2969 w 2022 r. do 2994 w 2024 r. (wzrost o 0,8%). W latach 2022-2024 ŚDS opuściło odpowiednio: 307, 272 oraz 234 uczestników. Na terenie województwa mazowieckiego w 2022 r. funkcjonował jeden klub samopomocy²² liczący 70 miejsc. W 2023 r.²³ rozpoczął w Warszawie działalność drugi klub samopomocy²⁴ obejmujący wsparciem 20 osób. Z klubów skorzystało w 2022 r. – 127 osób, w 2023 r. – 90 osób, a w 2024 r. – 92 osoby. Zastępca Dyrektora WRiPS wyjaśniła, że Wydział nie gromadził danych, dotyczących czasu oczekiwania na przyjęcie osób do klubu, ponieważ nie ma konieczności wydawania decyzji administracyjnych w tym zakresie. WRiPS nie dysponował również danymi dotyczącymi średniego czasu oczekiwania na przyjęcie do ŚDS i klubów samopomocy.

Wojewoda dysponował informacjami dotyczącymi potrzeb w kwestii liczby miejsc w ŚDS na terenie województwa mazowieckiego. Potrzeby dotyczyły powstania nowego ŚDS lub zwiększania liczby miejsc statutowych oraz osiągnięcia wymaganego standardu. Wojewoda dokonywał analiz tych potrzeb m.in. na podstawie informacji przekazywanych przez jst, na terenie których znajdowały się ŚDS. Źródłem danych były comiesięczne sprawozdania składane poprzez Centralną Aplikację Statystyczną²⁵. Przy ocenie potrzeb w zakresie uruchamiania nowych miejsc w już działających placówkach uwzględniano m.in. liczbę wydanych decyzji administracyjnych kierujących do ŚDS. Dokonywano również analiz dotyczących osiągania standardów oraz zatrudniania w ŚDS.

(akta kontroli: tom I, str.104-118,193-194. 289-291, 521-573)

Wojewoda terminowo przekazywał do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego roczne sprawozdania dotyczące wybranych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i innych jednostek pomocy społecznej oraz zatrudnienia w systemie pomocy społecznej (MRiPS-06)²⁶, a dane w nich zawarte (dotyczące ŚDS oraz klubów samopomocy) przedstawiano w sposób prawidłowy.

(akta kontroli: tom I, str. 380-454)

W latach 2022-2024 Wojewoda, zgodnie z art. 22 pkt 11 uops, sporządzał analizy stanu i skuteczności pomocy społecznej w województwie mazowieckim²⁷. Dokument sporządzano w oparciu o ocenę zasobów pomocy społecznej, przyjętą przez Samorząd Województwa Mazowieckiego z uwzględnieniem założeń przewidzianych w Strategii Polityki Społecznej Województwa

---

oraz nad jakością usług, dla których minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego określił standardy, a także nad zgodnością zatrudnienia pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z wymaganymi kwalifikacjami; (2) ustalanie sposobu wykonywania zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez jst w zakresie pomocy społecznej; (3) nadzór i kontrola zadań zleconych z zakresu administracji rządowej wykonywanych przez jst i podmioty niepubliczne z zakresu polityki społecznej, w tym w szczególności pomocy społecznej oraz zadań własnych, dofinansowywanych z budżetu państwa.

²² Klub pn. „Warszawski Dom pod Fontanną” funkcjonował w Warszawie i był prowadzony przez Koalicję na Rzecz Zdrowia Psychicznego.

²³ Data powstania: 2 październik 2023 r.

²⁴ Prowadzony przez Fundację Psychiatrii Środowiskowej.

²⁵ Dalej: CAS.

²⁶ Wydział zatwierdził i przekazał przy wykorzystaniu CAS roczne sprawozdania: za 2022 r. – 28 lutego 2023 r.; za 2023 r. – 28 lutego 2024 r.; za 2024 r. – 28 lutego 2025 r.

²⁷ Dalej: analiza stanu i skuteczności.

Mazowieckiego na lata 2021–2030²⁸. Opracowywanie analizy stanu i skuteczności zajmowało od sześciu do 11 miesięcy od wpływu od Marszałka Województwa oceny zasobów, odpowiednio: za 2021 r. – 2 stycznia 2023 r. (po sześciu miesiącach²⁹); za 2022 r. – 28 maja 2024 r. (po 11 miesiącach); za 2023 r. – 8 kwietnia 2025 r. (po dziewięciu miesiącach). Ocena zasobów pomocy społecznej województwa mazowieckiego za 2024 r. wpłynęła do MUW 7 lipca 2025 r. Wojewoda dokonywał analiz stanu i skuteczności na podstawie danych przekazywanych przez jst w CAS. Opracowania te nie zawierały danych z innych źródeł. Do dnia zakończenia kontroli (24 października 2025 r.), dokument ten nie powstał. Zastępca Dyrektora WRiPS wyjaśniła, że jest on w trakcie opracowania, a jego podpisanie zaplanowane jest do końca 2025 r. Zdaniem NIK przygotowanie przez Wojewodę analiz stanu i skuteczności pomocy społecznej w oparciu o ocenę zasobów pomocy społecznej za lata 2021–2024 od sześciu do nawet jedenastu miesięcy było długotrwałe, tym bardziej biorąc pod uwagę niewielkie zmiany w tych dokumentach. Treść dokumentów za lata 2021–2023 była co do zasady tożsama, różniła się jedynie aktualnymi danymi statystycznymi, co zdaniem NIK nie wymagało aż takiej pracowitości. NIK podkreśla, że ta sytuacja może utrudnić szybką reakcję MUW oraz samorządów powiatowych lub gminnych, a także organizacji pozarządowych na pojawiające się potrzeby społeczne.

(akta kontroli: tom I, str.133-363)

1.3. Pracownicy MUW dokonywali opracowań i analiz dotyczących procesu standaryzacji ŚDS funkcjonujących na terenie województwa mazowieckiego.

Wojewoda w okresie osiągania przez ŚDS wymaganych standardów³⁰ prowadził analizy sprawozdań przekazywanych przez jst w CAS dotyczące tych ośrodków wsparcia. W styczniu 2020 r. WRiPS zebrał informacje od jst o szacunkowych potrzebach finansowych na dostosowanie ŚDS do standardów określonych w rozporządzeniu w sprawie ŚDS. W wyniku analizy według stanu na 30 lipca 2020 r. na podstawie nadesłanych odpowiedzi stwierdzono, że 18 z 73 funkcjonujących domów, nie spełniało wymaganych standardów. Szacowana przez jst wysokość środków finansowych na osiągnięcie tych standardów wynosiła prawie 3900,0 tys. zł. W marcu 2021 r. Wydział ponownie zbierał informacje dotyczące potrzeb finansowych w tej kwestii, a łączne zapotrzebowanie wyniosło 10 156,0 tys. zł. W lipcu 2021 r. Wojewoda wystosował kolejne pismo do jst w celu sporządzenia planów w zakresie dostosowania ŚDS do wymaganych standardów. Na podstawie uzyskanych informacji zwrotnych ustalono, że 54 z 73 ŚDS spełniały standardy (71,0% wszystkich ŚDS). Potrzeby zgłoszone w okresie objętym kontrolą wyniosły w 2022 r. – 6378,9 tys. zł, w 2023 r. – 6144,4 tys. zł oraz 2024 r. – 8457,9 tys. zł.

We wrześniu 2022 r. Wojewoda opublikował „Standardy w Środowiskowych Domach Samopomocy”. Konieczność podjęcia kolejnych kroków nadzorczych wynikała z faktu, że w toku 48 kontroli przeprowadzanych w ŚDS przez pracowników MUW w latach 2022–2024³¹ pojawiały się rozbieżności pomiędzy informacjami przekazanymi w 2021 r., a stanem faktycznym. Zastępca Dyrektora

²⁸ Załącznik do uchwały nr 92/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z 21 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia Strategii Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2030.

²⁹ Liczonych od wpływu oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę sytuacji społecznej i demograficznej Województwa Mazowieckiego od Marszałka Województwa do MUW.

³⁰ W okresie od wejścia w życie rozporządzenia w sprawie ŚDS, tj. od 1 stycznia 2011 r. wyznaczone były trzy terminy dostosowania domów do wymaganych standardów: do 31 grudnia 2014 r., do 31 grudnia 2018 r., ostateczny termin upłynął z 31 grudnia 2022 r.

³¹ Przeprowadzono 47 kontroli kompleksowych i jedną doraźną.

WRiPS wyjaśniła, że rozbieżności dotyczyły barier architektonicznych w lokalach oraz kwalifikacji kadry.

(akta kontroli: tom I, str.457-505)

W latach 2022-2024 w MUW obowiązywały, ustalone przez Wojewodę, „Procedury tworzenia, organizowania i finansowania środowiskowych domów samopomocy w województwie mazowieckim”. W przyjętych procedurach zawarto zapisy dotyczące m.in. stworzenia diagnozy potrzeb przez jst przed złożeniem wniosku, dysponowania warunkami lokalowymi, a także informacje co powinien zawierać wniosek³².

(akta kontroli: tom I, str. 968-979)

W latach objętych kontrolą Wojewoda podejmował działania mające na celu powstawanie nowych ŚDS na terenie województwa mazowieckiego. Na koniec 2024 r. tylko w powiecie zwoleńskim nie było ŚDS. Z tego powodu WRiPS zorganizował spotkanie ze Starostą Zwoleńskim, na którym omówiono możliwości utworzenia ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. WRiPS poprosił pisemnie Starostę Zwoleńskiego o przygotowanie diagnozy potrzeb na podstawie współpracy z innymi podmiotami, w tym z gminnymi ośrodkami pomocy społecznej. Powiatowe Centrum Pomocy Społecznej w Zwoleniu przekazało informację, że na terenie powiatu kozienickiego funkcjonuje dom pomocy społecznej, w którym jest 98 miejsc dla osób psychicznie chorych i on zabezpiecza potrzeby, a także dotychczas nie zgłaszano takich potrzeb. Starosta Zwoleński poinformował dwukrotnie pisemnie³³ Wojewodę, że nadal nie ma takich potrzeb w powiecie zwoleńskim. Wojewoda w sprawozdaniach corocznych, jak poinformowała Zastępca Dyrektora WRiPS, informował o tym fakcie Ministerstwo Rodziny, Pracy i Spraw Społecznych³⁴. NIK wskazuje, że według informacji pozyskanej z Warsztatu Terapii Zajęciowej w Wilczowoli, prowadzonego na zlecenie Starosty Zwoleńskiego, stwierdzono, że rada programowa w latach 2022-2024 dokonała kompleksowej oceny indywidualnego planu rehabilitacji swoich uczestników i względem dziesięciu uczestników zajęła stanowisko przedłużenia pobytu tylko ze względu na brak możliwości skierowania osoby z niepełnosprawnościami do ośrodka wsparcia – typu ŚDS.

(akta kontroli tom I, str. 98,509-520)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Wojewoda Mazowiecki rozeznał potrzeby w zakresie wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi w formie ŚDS, ale tylko na podstawie danych zgromadzonych od jst. W latach objętych kontrolą analizy stanu i skuteczności w województwie mazowieckim dokonywano od sześciu do 11 miesięcy od otrzymania od Marszała Województwa oceny zasobów pomocy społecznej. Odpowiednio przygotowano strukturę organizacyjno-kadrową w części dotyczącej przypisania obowiązków i kompetencji odpowiednim wydziałom

---

³² Opis zadania, dokumentację dotyczącą organizacji i funkcjonowania ośrodka w tym: projekt statutu i regulaminu, określenie rodzaju placówki, proponowane formy terapii, strukturę organizacyjną; tytuł prawny do nieruchomości, opis lokalu, koszt realizacji zadania, zestawienie kosztów kwotę dotacji oraz informację o uwzględnieniu gminnej/powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

³³ Pisma z 14 lipca 2020 r. oraz 15 stycznia 2025 r.

³⁴ Dalej: Ministerstwo.

i pracownikom w nich zatrudnionym do prowadzenia spraw związanych z funkcjonowaniem ŚDS oraz udzielaniem dotacji celowych na ich bieżącą działalność. Zadania związane udzielaniem dotacji celowych na prowadzenie tych ośrodków wsparcia prawidłowo uregulowano w regulaminie organizacyjnym i zakresach czynności pracowników. Działania Wojewody inicjujące tworzenie nowych miejsc i rozwój infrastruktury ŚDS, świadczących usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie województwa mazowieckiego były nie w pełni skuteczne w stosunku do powiatu zwoleńskiego.

OBSZAR   2. Rozdysponowanie i wykorzystanie środków finansowych na bieżące prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy

Opis stanu faktycznego

2.1. Wojewoda prawidłowo ustalał miesięczną kwotę dotacji celowej z budżetu państwa na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz corocznie średnią miesięczną wojewódzką kwotę na jednego uczestnika ośrodka wsparcia³⁵, odrębnie dla ŚDS oraz klubów samopomocy. W latach 2022-2024 Wojewoda przekazał środki finansowe na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia ŚDS dla 54 jst odpowiednio w wysokości: 72 343,0 tys. zł, 84 005,3 tys. zł, 89 820,0 tys. zł.

Miesięczna kwota dotacji celowej była ustalana w poszczególnych latach rozporządzeniami Wojewody Mazowieckiego w sprawie ustalenia średniej miesięcznej wojewódzkiej kwoty dotacji celowej na jednego uczestnika ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie³⁶, publikowanych na stronie internetowej MUW oraz w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego i w poszczególnych latach objętych kontrolą wynosiła:

- od 1 stycznia 2022 r. do 30 września 2022 r. – 1940,00 zł, a od 1 października 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. – 2056,40 zł;
- od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. – 2250,40 zł;
- od 1 stycznia 2024 r. do 31 lipca 2024 r. – 2250,40 zł, a od 1 sierpnia 2024 r. do 31 grudnia 2024 r. – 2483,20 zł.

(akta kontroli tom I, str. 488-505)

2.2. W latach 2022-2024 zaplanowano dla gmin i powiatów dotacje celowe na prowadzenie i rozwój infrastruktury ŚDS ogółem w wysokości 219 597,0 tys. zł (2022 r. – 67 529,0 tys. zł., 2023 r. – 69 660,0 tys. zł., 2024 r. – 82 408,0 tys. zł). W latach 2022-2024 kwota dotacji celowej została zwiększona do kwoty

---

³⁵ Jako iloczyn osób mających decyzje administracyjne do korzystania z usług ŚDS oraz średniej miesięcznej wojewódzkiej kwoty dotacji celowej na jednego uczestnika, jednak w kwocie nie wyższej niż iloczyn statutowej liczby uczestników oraz średniej miesięcznej wojewódzkiej kwoty dotacji na jednego uczestnika.

³⁶ Rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego z dnia 18 października 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustalenia średniej miesięcznej wojewódzkiej kwoty dotacji na jednego uczestnika w ośrodku wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 10794); rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego z dnia 6 grudnia 2023 r. w sprawie ustalenia średniej miesięcznej wojewódzkiej kwoty dotacji na jednego uczestnika ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie mazowieckim na 2024 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 13600); rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego z dnia 12 sierpnia 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustalenia średniej miesięcznej wojewódzkiej kwoty dotacji na jednego uczestnika ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie mazowieckim na 2024 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 7868).

240 108,4 tys. zł (2022 r. – 73 292,9 tys. zł, 2023 r. – 84 272,5 tys. zł, 2024 r. – 92 170,5 tys. zł)

W latach 2022- 2024 z budżetu Wojewody na działalność ŚDS w województwie mazowieckim udzielono i przekazano środki jst w łącznej wysokości 249 571,6 tys. zł, z czego:

- 2022 r. – 73 148,5 tys. zł, 99,8% planu po zmianach, z czego kwota dotacji celowej udzielonej na prowadzenie ŚDS wyniosła 72 342,9 tys. zł, a kwota na zadania inwestycyjne w ŚDS 805,6 tys. zł;
- 2023 r. – 84 407,8 tys. zł, 100,2% planu po zmianach, z czego kwota dotacji celowej udzielonej na prowadzenie ŚDS wyniosła 84 005,3 tys. zł, a kwota na zadania inwestycyjne w ŚDS 402,5 tys. zł;
- 2024 r. – 92 015,3 tys. zł, 99,8% planu po zmianach, z czego kwota dotacji celowej udzielonej na prowadzenie ŚDS wyniosła 89 820,0 tys. zł, a kwota na zadania inwestycyjne w ŚDS 2195,3 tys. zł.

Jst miały możliwości zwiększenia kwoty dotacji celowej miesięcznej na bieżące wydatki³⁷. Zwiększenia ogółem wyniosły 21 000,2 tys. zł. i kształtowały się na poziomie w 2022 r. dla 32 jst – 6400,0 tys. zł, w 2023 r. dla 14 jst – 6100,2 tys. zł oraz 2024 r. dla 23 jst – 8500,0 tys. zł.

(akta kontroli: tom I, str. 506-508, 600-628, 792)

2.3 Środki na bieżące prowadzenie ŚDS przekazywano jst po otrzymaniu informacji w CAS o liczbie uczestników³⁸. Informacja powinna trafiać do MUW odpowiednio do trzeciego dnia każdego miesiąca, stąd uruchamianie dotacji celowej na ten cel uzależniano od wpływu informacji w CAS o liczbie uczestników – termin wypłaty środków przypadał od piątego do siódmego dnia miesiąca. W stosunku do zwiększeń świadczonych usług³⁹ termin przekazania informacji przez jst przypadał na dzień 15 każdego miesiąca, a przelewy następowały 24 dnia każdego miesiąca. Odrębnie uruchamiano dodatkowo otrzymane do dyspozycji środki z tytułu podziału rezerw celowych. Te, jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora WRiPS, przekazywano po otrzymaniu decyzji Ministra Finansów w sprawie podziału rezerwy celowych i dokonaniu zwiększeń budżetu tych jst, którym przyznano środki na ich wnioski. Dochody budżetu państwa uzyskane z tytułu odpłatności za usługi całodobowe świadczone w ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w odniesieniu do wszystkich ŚDS z terenu województwa mazowieckiego, wyniosły odpowiednio: w 2022 r. – 25,7 tys. zł; w 2023 r. – 30,1 tys. zł; a w 2024 r. – 13,5 tys. zł.

(akta kontroli: tom I, str. 985)

Prawidłowe stosowanie wytycznych Ministerstwa dotyczących podziału środków potwierdziło badanie rozpatrywania wniosków o dofinansowanie ŚDS ze środków dotacji celowej na prowadzenie i rozwój infrastruktury. W okresie objętym kontrolą Wojewoda zawarł z jst łącznie 14 umów na finansowanie zadań

---

³⁷ Zwiększenia mogły dotyczyć: kwoty na bieżące prowadzenie ośrodka o nie więcej niż 20%, w zależności od liczby uczestników ze spektrum autyzmu oraz zakresu, jakości i rodzaju świadczonych usług; dodatkowe środki finansowe z rezerwy celowej budżetu państwa, będącej w dyspozycji Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na działalność bieżącą w szczególności na uruchomienie nowych miejsc oraz zakup materiałów, wyposażenia lub remonty oraz na wydatki majątkowe związane z rozwojem infrastruktury ŚDS z budżetu Wojewody lub z rezerwy celowej budżetu państwa będącej w dyspozycji ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

³⁸ Terminy wskazywano comiesięcznie w CAS i były one dostosowywane do bieżącego kalendarza, tak aby wskazać dzień roboczy.

³⁹ Określonych w art. 51c ust. 4 i 5 uops.

inwestycyjnych, zakup wyposażenia i remonty przez ŚDS, w łącznej wysokości 3881,0 tys. zł, z czego:

- w 2022 r. - osiem umów w łącznej wysokości 1048,6 tys. zł;
- w 2023 r. – trzy umowy w łącznej wysokości 552,2 tys. zł;
- w 2024 r. – trzy umowy w łącznej wysokości 2280,2 tys. zł.

Badaniem objęto 15 wniosków⁴⁰. Wnioski złożono zgodnie z procedurami tworzenia, organizowania i finansowania ŚDS w województwie mazowieckim, w tym 11 wymagało uzupełnień⁴¹ o m.in.: diagnozę, dokument potwierdzający prawo do lokalu, harmonogram realizacji inwestycji, zakres robót oraz podpisy osób upoważnionych. Jeden wnioskodawca⁴², po otrzymaniu pisma o korektę, zrezygnował. Wnioski dotyczące zwiększenia miejsc zawierały każdorazowo uzasadnianie potrzeb.

Objęte badaniem wnioski zawierały:

- 1) opis zadania wraz z diagnozą potrzeb w zakresie pomocy społecznej potwierdzający zasadność utworzenia nowego ŚDS;
- 2) dokumentację dotyczącą organizacji i funkcjonowania ośrodka wsparcia, zawierającą w szczególności: projekt statutu i regulaminu organizacyjnego domu, określenie typu placówki (A, B, C, D⁴³), proponowane formy terapii i zajęć, planowaną strukturę zatrudnienia z podaniem kwalifikacji wymaganych na danym stanowisku, tytuł prawny do nieruchomości, dokładny opis planowanego lokalu, stan techniczny budynku z podaniem powierzchni ogólnej i użytkowej, istniejące bariery architektoniczne, liczba kondygnacji, wykaz i usytuowanie poszczególnych pomieszczeń, z których będą korzystać uczestnicy, odległość od środków komunikacji publicznej, jak będzie rozwiązana kwestia ewentualnego dowozu dla uczestników, koszt realizacji zadania z podziałem na grupy wydatków, zestawienie kosztów wyposażenia poszczególnych pracowni terapeutycznych, kwotę dotacji celowej, o jaką ubiega się organ wnioskujący z podziałem na rodzaje kosztów i harmonogram uruchomienia środowiskowego domu samopomocy, informację o uwzględnieniu w gminnej/powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych utworzenia ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Analizą objęto 14 umów⁴⁴ i 14 sprawozdań złożonych w wyniku wykonania tych umów, z tego cztery z 2022 r.⁴⁵, pięć z 2023 r.⁴⁶ oraz pięć w 2024 r.⁴⁷. Wnioski złożono w terminie. W umowach zabezpieczono prawidłowe wydatkowanie środków publicznych, poprzez: możliwość kontroli realizacji dotowanego zadania, zobowiązano jst do złożenia sprawozdawania końcowego z jego

---

⁴⁰ 2022 r. – Miasto Warszawę, Miasto Płock, powiat garwoliński, powiat miński, pow. warszawski zachodni; 2023 r. – gmina Sterdyń, powiat żyrardowski, Miasto Siedlce, powiat lipski, powiat makowski, 2024 r. – powiat płoński, powiat żuromiński, gmina Skaryszew, gmina Poświętne, powiat nowodworski.

⁴¹ 2022 r. – Miasto Płock, powiat garwoliński, powiat Miński, 2023 r. – gmina Sterdyń, powiat żyrardowski, Miasto Siedlce, powiat Lipski, 2024 r. – powiat płoński, powiat płoński, powiat żuromiński, gmina Skaryszew,

⁴² Powiat warszawski zachodni.

⁴³ Typ A: przeznaczony dla osób, które są przewlekłe psychicznie chore; typ B: przeznaczony dla osób z niepełnosprawnością intelektualną; typ C: przeznaczony dla osób z innymi przewlekłymi zaburzeniami czynności psychicznych; typ D: przeznaczony dla osób ze spektrum autyzmu lub z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

⁴⁴ Badanie obejmowało 14 umów najwyższych kwotowo.

⁴⁵ Umowa 10/ŚDS/2022, umowa 6/ŚDS/2022, umowa 1/ŚDS/2022, umowa 7/ŚDS/2022.

⁴⁶ Umowa WPS-I.946.7.5.2023, umowa WPS-I.946.7.3.2023, umowa WPS-I.946.7.4.2023, umowa WPS-I.946.7.7.2023, umowa WPS-I.646.7.6.2023.

⁴⁷ Umowa WRPS-I.946.6.11.2024, umowa WPS-I.946.7.4.2023, umowa WRPS-I.946.6.10, umowa WRPS6.7.2024-I, umowa WRPS-I.946.6.9.2024.

realizacji, uregulowano również konieczność zwrotu dotacji celowej w sytuacji niewykorzystania lub niepełnego wykorzystania dotacji celowej. Umowy zawarto na okres umożliwiające ich realizację. Złożone sprawozdania z realizacji zdania każdorazowo zawierały prawidłowe rozliczenie wydatkowanej dotacji celowej.

(akta kontroli str. tom II, str. 4-933, tom III str. 1-586)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia działania Wojewody w obszarze rozdysponowania i wykorzystania środków finansowych na bieżące prowadzenie ŚDS oraz tworzenie nowych miejsc, w tym zwiększanie liczby miejsc w już istniejących domach. Wojewoda terminowo przekazywał środki finansowe, na podstawie zapotrzebowania składanego przez jst zgodnie z comiesięcznie przekazywanymi danymi. Zwiększenia kwot dotacji celowej, w zakresie zwiększonej liczby miejsc, dokonywano na podstawie uzasadnionych potrzeb. Weryfikację złożonych wniosków przeprowadzono według opracowanych w MUW procedur tworzenia, organizowania i finansowania ŚDS w województwie mazowieckim, a umowy z jst na finansowanie zadań inwestycyjnych zawierały postanowienia zabezpieczające niewłaściwe wydatkowanie środków finansowych przez jst.

OBSZAR

3. Sprawowanie nadzoru i kontroli nad procesem udzielania wsparcia w formie środowiskowych domów samopomocy

Opis stanu
faktycznego

3.1. Badanie procesu uzgadniania regulaminów organizacyjnych oraz programów działalności domu i rocznych planów pracy domu, przeprowadzone na próbie dziesięciu z 79⁴⁸ ŚDS (12,7%) wykazało, że Wojewoda prawidłowo dokonywał tych uzgodnień. W przypadku, gdy dany ośrodek wsparcia obejmował różne typy domu A, B, C, D, uzgodnienie programów działalności, przeprowadzono odrębnie dla każdego typu domu⁴⁹.

W procesie uzgadniania tych dokumentów przez Wojewodę, najczęściej zgłaszane uwagi dotyczyły:

- stosowania w regulaminach organizacyjnych postanowień niezgodnych z obowiązującymi przepisami prawa (np. nieprecyzyjne wskazanie organu kierującego do ŚDS, umieszczenie postanowienia o prowadzeniu ewidencji uczestników czasowo przebywających w szpitalach psychiatrycznych);
- doprecyzowania treści programów działalności domu (np. dodanie postanowienia o współpracy z powiatowym urzędem pracy w celu umożliwienia zatrudniania uczestników domu);
- braku zróżnicowania treści merytorycznych dla każdego typu domów;
- uszczegółowienia wymiaru czasu usług przewidzianych w rocznym planie pracy (np. usunięcie zapisu *praca ciągła* i zastąpienie go zapisem *indywidualnie według zgłoszonych potrzeb*);
- zamieszczania poprawnych zapisów dotyczących przewidywanych efektów realizowanych usług.

Wszystkie uwagi uwzględniono przez poszczególne ośrodki wsparcia. Nie było przypadków, żeby kierownicy domów funkcjonujących na terenie województwa

⁴⁸ Ponadto dwa powstały w 2024 r. ale działalność rozpoczęły w 2025 r.

⁴⁹ Zgodnie z § 4 ust. 3 rozporządzenia w sprawie ŚDS, w przypadku, gdy dom przeznaczony jest dla więcej niż jednej kategorii osób, program działalności domu przygotowuje się dla każdego typu domu.

mazowieckiego nie przedkładali Wojewodzie do uzgodnienia dokumentów określających funkcjonowanie domu.

(akta kontroli: tom IV, str. 1-26; tom V str. 714-728)

W ramach nadzoru Wojewody nad funkcjonowaniem ŚDS pracownicy WRiPS opracowali wzór sprawozdania z działalności domu w roku budżetowym⁵⁰. Wzór ten corocznie przekazywano do ŚDS z terenu województwa mazowieckiego wraz z pismem przewodnim Zastępcy Dyrektora WRiPS. W latach 2022-2023 sprawozdanie składane było pocztą lub za pośrednictwem e-PUAP, a w 2024 r. wyłącznie za pośrednictwem CAS. Wzór sprawozdania za 2022 r. uwzględniał sposób realizacji zadań domu w okresie zawieszenia działalności spowodowanej pandemią COVID-19. Wzór sprawozdania za 2023 r. uzupełniono o dodatkowe dane statystyczne, takie jak średnia miesięczna frekwencja uczestników czy liczba etatów ŚDS. Z kolei we wzorze za 2024 r. dodano informacje dotyczące innych form postępowania przygotowującego do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia. Badanie przeprowadzone na próbie 15 złożonych sprawozdań wykazało, że składano je zgodnie ze wzorem, w obowiązującym terminie, a także zawierały wymagane informacje⁵¹. Nie było przypadków, żeby kierownicy domów funkcjonujących na terenie województwa mazowieckiego nie przesłali do WRiPS rocznych sprawozdań.

Do rocznych sprawozdań nie formułowano wniosków ani nie wnoszono uwag. W kwestii analiz tych sprawozdań Zastępca Dyrektora WRiPS wyjaśniła, że dane z rocznych sprawozdań służyły do przygotowania zagadnień omawianych w formie prezentacji podczas narad z kierownictwem ŚDS. Informacje pozyskane z rocznych sprawozdań były też podstawą do sporządzenia pism nadzorczych do ŚDS, w których m.in. weryfikowano stan posiadania skrytki e-PUAP przez domy. Sprawozdania były też wykorzystywane podczas przeprowadzanych przez Wydział kontroli kompleksowych ŚDS, m.in. dane dotyczące kwalifikacji członków zespołu wspierająco-aktywizującego weryfikowano ze stanem faktycznym zastanym w jednostce kontrolowanej.

(akta kontroli tom IV, str. 27-498; tom V: str. 55-133, 714-734, 742-754)

3.2. W latach 2022-2024 pracownicy Wydziału Kontroli przeprowadzili w jst dziewięć planowych kontroli problemowych, dotyczących funkcjonowania tych umów i przyznanych dotacji celowych (11,4% ogółu wszystkich ŚDS z terenu województwa mazowieckiego). Kontrole prowadzono w oparciu o art. 175 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁵² oraz art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej⁵³.

(akta kontroli: tom IV, str. 499-501; tom V: str. 21-54, 134-156)

Przedmiotem kontroli była ocena prawidłowości wykorzystania dotacji celowej otrzymanej na bieżące funkcjonowanie ŚDS (siedem przypadków) oraz prawidłowości wykorzystania dotacji celowej otrzymanej na utworzenie i prowadzenie ŚDS (dwa przypadki). Pozytywną ocenę uzyskały cztery jst⁵⁴, a jedna jst ocenę pozytywną pomimo uchybienia przy jednoczesnym

---

⁵⁰ Dalej: roczne sprawozdanie.

⁵¹ § 25 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

⁵² Dz. U. z 2025 r. poz. 1483.

⁵³ Dz. U. z 2020 r. poz. 224, ze zm.; dalej: ustawa o kontroli w administracji rządowej.

⁵⁴ Wystąpienia pokontrolne nr: WK-IV.431.1.13.2022, WK-IV.431.1.8.2022, WK-IV.431.1.17.2022, WK-IV.431.1.31.2022.

odstąpieniu od formułowania zaleceń⁵⁵. W pozostałych jst stwierdzono występowanie uchybień lub nieprawidłowości, dotyczących w szczególności:

- wykazywania kwoty środków własnych, będących jednym ze źródeł finansowania inwestycji, w niewłaściwej kwocie (Gmina Kozienice)⁵⁶;
- wykorzystywania środków finansowych z dotacji celowej niezgodnie z przeznaczeniem (Gmina Olszewo-Borki⁵⁷, Gmina i Miasto Przysucha⁵⁸);
- błędnej kwalifikacji wydatku (powiat płoński⁵⁹).

Kierownicy kontrolowanych jednostek, do których kierowano zalecenia, poinformowali Wojewodę o ich realizacji. W dwóch przypadkach miał miejsce zwrot środków finansowych z dotacji celowej wykorzystanych przez jst niezgodnie z przeznaczeniem⁶⁰, przekazany we właściwej wysokości.

(akta kontroli: tom IV, str. 499-883)

3.3. W latach 2022-2024 pracownicy WRiPS przeprowadzili łącznie 48 kontroli w zakresie organizacji i funkcjonowania ŚDS (47 planowych kontroli kompleksowych oraz jedną kontrolę doraźną). Kontrole prowadzono na podstawie art. 126 i 127 uops oraz rozporządzenie w sprawie nadzoru. Osoby wykonujące czynności kontrolne spełniały odpowiednie wymagania, określone w § 19 ust. 1-2 rozporządzenia w sprawie nadzoru⁶¹. W latach 2022-2024 kontrolami kompleksowymi objęto 59,5% ogółu domów funkcjonujących na terenie województwa mazowieckiego.

(akta kontroli: tom V str. 134-161)

Przedmiotem kontroli kompleksowych ŚDS była ocena sposobu organizacji pracy, bazy lokalowej (standardów usług), stanu i struktury zatrudnienia, zakresu świadczonych usług, prowadzonej dokumentacji, rezultatów

---

⁵⁵ Wystąpienie pokontrolne nr WK-IV.431.1.11.2022.

⁵⁶ W sprawozdaniu z realizacji zadania polegającego na realizacji inwestycji wykazano błędnie jako jedno ze źródeł finansowania inwestycji, kwotę środków własnych w wysokości 156,8 tys. zł, obejmującą zarówno wydatki majątkowe jak i bieżące. Zgodnie z ewidencją księgową faktyczna kwota środków własnych przeznaczonych na wydatki inwestycyjne w ramach zrealizowanego zadania wyniosła 132,2 tys. zł (wystąpienie pokontrolne nr WK-IV.431.1.4.2023).

⁵⁷ Kwotę w wysokości 0,6 tys. zł, stanowiącą zwiększoną dotację celową na uczestnika z niepełnosprawnością sprzężoną, wykorzystano na zakup usługi czyszczenia i konserwacji podłóg w ŚDS (wystąpienie pokontrolne nr WK-IV.431.1.3.2023).

⁵⁸ Kwota 12,4 tys. zł dotycząca zakupów paliwa w ilościach jednorazowo przekraczających pojemność zbiornika w aucie w wysokości 7,5 tys. zł oraz zakupów paliwa do kanistra w wysokości 4,9 tys. zł (wystąpienie pokontrolne nr WK-IV.431.1.4.2024).

⁵⁹ Kwota 19,27 zł zakwalifikowana do niewłaściwego paragrafu klasyfikacji budżetowej (wystąpienie pokontrolne nr WK-IV.431.1.6.2023).

⁶⁰ Wystąpienia pokontrolne nr: WK-IV.431.1.3.2023, WK-IV.431.1.4.2024.

⁶¹ Zbadano próbę dokumentacji pięciu osób zatrudnionych w WRiPS na stanowiskach: starszy inspektor wojewódzki dwie osoby, zastępca kierownika oddziału ds. pomocy środowiskowej, dwie osoby i kierownik oddziału ds. pomocy środowiskowej.

świadczonych usług, współpracy z środowiskiem lokalnym. Wojewoda skierował do podmiotów kontrolowanych 215 zaleceń pokontrolnych.

Najważniejsze ze stwierdzonych nieprawidłowości dotyczyły:

- niezapewnienia wskaźnika zatrudnienia pracowników zespołu wspierająco-aktywizującego;
- nieprowadzenia zajęć z uczestnikami co najmniej sześć godzin dziennie;
- nierzetelnego prowadzenia ewidencji uczestników;
- niezapewnienia poradnictwa psychologicznego w placówce;
- niezapewnienia wszystkim pracownikom szkolenia co najmniej raz na sześć miesięcy;
- nierzetelnego dokumentowania pracy członków zespołu wspierająco-aktywizującego.

Każdorazowo zalecenia pokontrolne przekazywano do wiadomości organu założycielskiego lub organu zlecającego jednostce kontrolowanej realizację zadania z zakresu pomocy społecznej.

W sześciu przypadkach o stwierdzonych uchybieniach WRiPS zawiadomił organ założycielski tych jednostek lub organ zlecający jednostce kontrolowanej realizację zadania z zakresu pomocy społecznej (w czterech przypadkach dotyczyło to niespełnienia wybranych standardów usług oraz w dwóch przypadkach braku u kierownika domu wymaganych kwalifikacji zawodowych). Organ informował WRiPS o działaniach podjętych w celu usunięcia uchybień.

W latach 2022-2024 kierownicy kontrolowanych jednostek nie wnosili zastrzeżeń do zaleceń pokontrolnych oraz nie wystąpiły przypadki niewykonania zaleceń.

(akta kontroli: tom V str. 134-208, 215-218, 714-734)

W przypadku 38 z 47 kontroli kompleksowych nie przeprowadzano ich z wymaganą częstotliwością, tj. raz na cztery lata. Opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom V str. 134-156, 159-161, 714-728)

Prawidłowość przeprowadzenia kontroli kompleksowych w ŚDS zbadano na próbie 21 postępowań kontrolnych, w wyniku których ustalono, że czynności kontrolne przeprowadzono w oparciu o plan kontroli na dany rok. Postępowania kontrolne właściwie udokumentowano poprzez włączenie do akt kontroli upoważnień do ich przeprowadzenia, zawiadomień o terminie rozpoczęcia kontroli, protokołów kontroli, zaleceń pokontrolnych, informacji o sposobie realizacji zaleceń pokontrolnych.

Do kierowników kontrolowanych jednostek przekazano zalecenia pokontrolne, w celu usunięcia stwierdzonych uchybień i nieprawidłowości. Kierownicy kontrolowanych ŚDS, którym przekazano do realizacji zalecenia, poinformowali Wojewodę o ich realizacji. Realizację wydanych zaleceń pokontrolnych weryfikowano poprzez analizę pisemnych odpowiedzi na zalecenia pokontrolne, przekazywane przez jednostki kontrolowane, w których informowały one o sposobie wykonania zaleceń. W przypadkach budzących wątpliwości lub wymagających dodatkowych wyjaśnień, WRiPS zwracał się o uzupełnienie

informacji lub przedłożenie dodatkowych dokumentów potwierdzających wdrożenie działań naprawczych.

(akta kontroli: tom V str. 209-520, 714-716, 729-734)

WRiPS przeprowadził w 2022 r. jedną kontrolę doraźną w następstwie pisma o interwencję, skierowanego przez grupę rodziców uczestników oraz byłych terapeutów ŚDS⁶².

Dyrektor Wydziału Kontroli wyjaśnił, że z treści pisma, które wpłynęło w 2022 r. do MUW i załączonej do pisma korespondencji skierowanej przez grupę byłych pracowników do starosty powiatu i zarządu powiatu (m. in. w sprawie arbitrażu starosty i konfrontacji z kierownikiem ośrodka wsparcia) wynika, że sprawa dotyczyła stosunków interpersonalnych (konfliktu) pomiędzy byłymi pracownikami ośrodka wsparcia, a kierownikiem tej jednostki. Autor pisma odniósł się również do tego w jaki sposób ten „konflikt” wpłynął na sposób realizowania usług na rzecz uczestników korzystających z ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznym. W odniesieniu do podnoszonego w piśmie możliwego wpływu stosunków interpersonalnych pracowników jednostki, na sposób realizacji usług na rzecz uczestników, korzystających z ośrodka wsparcia, podjęto szereg działań, w tym działania kontrolne w jednostce, o czym przedstawiciel grupy pracowników jednostki i grupy rodziców/opiekunów uczestników korzystających z usług ośrodka wsparcia byli informowani. WRiPS podjął dodatkowe działania wyjaśniające (m.in. spotkania z rodzinami, wielokrotne rozmowy telefoniczne z autorem pisma czy spotkanie z przedstawicielami powiatu).

Kontrola nie potwierdziła wystąpienia nieprawidłowości wskazanych w piśmie złożonym do MUW. Stwierdzono natomiast nieprawidłowość w zakresie niezapewnienia wskaźnika zatrudnienia pracowników zespołu wspierająco-aktywizującego oraz dwa uchybienia dotyczące nieaktualnego postanowienia w regulaminie organizacyjnym i błędnego zatytułowania programu działalności placówki.

Do kierownika domu przekazano zalecenia pokontrolne, w celu usunięcia stwierdzonych uchybień i nieprawidłowości, który poinformował Wojewodę o ich realizacji.

(akta kontroli: tom V str. 521-713, 742-754)

3.4. W latach 2022-2024 do MUW nie wpłynęły skargi dotyczące funkcjonowania ŚDS.

(akta kontroli: tom V, str. 1-20, 755)

3.5. W związku z kontrolą nr D/24/514 *Finansowanie działalności domów pomocy społecznej*⁶³ sformułowano m.in. wniosek pokontrolny o podjęcie działań na rzecz zatrudnienia wymaganej liczby inspektorów do spraw nadzoru i kontroli w pomocy społecznej⁶⁴.

---

⁶² W załączniku do pisma wskazano m. in. na przypadki stosowania kar zakazu przychodzenia przez uczestnika, prowadzenie przez kierownika placówki odrębnej listy osób oczekujących na przyjęcie, przypadki dyskryminowania niektórych uczestników, brak obiegu informacji.

⁶³ Dalej: kontrola nr D/24/514.

⁶⁴ Wystąpienie pokontrolne KPS.411.1.1.2024 z 28 lutego 2025 r., zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.441.67.2025 Komisji Rozstrzygającej Najwyższej Izby Kontroli z 2 czerwca 2025 r.

Wniosek ten sformułowano w związku ze stwierdzoną nieprawidłowością: od 2021 r. do 30 września 2024 r. w wydziale właściwym do spraw pomocy społecznej w komórce organizacyjnej do spraw nadzoru i kontroli w pomocy społecznej nie spełniono wymogu zatrudnienia jednego inspektora do spraw nadzoru na 25 jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekłe chorym lub osobom w podeszłym wieku, działających na terenie województwa mazowieckiego. Stanowiło to naruszenie art. 127b uops.

W latach 2021-2024 (do 30 września) na jednego inspektora do spraw nadzoru, przypadało od 27,38 do 29,16 jednostek podlegających kontroli.

NIK wskazuje, że od 1 października 2024 r. do 31 grudnia 2024 r. powyższy wskaźnik nie uległ zmianie i nadal na jednego inspektora do spraw nadzoru przypadało 29,16 jednostek podlegających kontroli (933 jednostek na 32 inspektorów ds. nadzoru).

W kwestii realizacji wniosku pokontrolnego MUW w odpowiedzi dla NIK⁶⁵ poinformował, że niedobory kadrowe, zgodnie z wymogiem określonym w rozporządzeniu w sprawie nadzoru, wynikają w MUW głównie z trudności rekrutacyjnych. Na bieżąco podejmowane są działania na rzecz zatrudnienia wymaganej liczby inspektorów do spraw nadzoru i kontroli w pomocy społecznej poprzez ogłaszanie naborów na wolne stanowiska pracy w przypadku powstania wakatu na takim stanowisku.

Dyrektor Wydziału Kontroli wyjaśnił, że stan liczbowy inspektorów do spraw nadzoru zatrudnionych w WRiPS na 31 grudnia 2024 r. wynosił 32 osoby. Od 1 stycznia 2024 r. do 31 sierpnia 2025 r. w MUW przeprowadzono sześć naborów na inspektorów ds. nadzoru, w wyniku których zatrudniono trzy osoby. Dodatkowo w 2025 r. dwóch z już wcześniej zatrudnionych pracowników WRiPS zaczęło realizować zadania w zakresie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej. Jednocześnie w okresie od 1 stycznia 2025 r. do 31 sierpnia 2025 r. pięciu pracowników (inspektorów do spraw nadzoru) rozwiązało umowę o pracę, w tym trzech pracowników odeszło na emeryturę, a dwóch pracowników złożyło wypowiedzenie. Stan liczbowy inspektorów do spraw nadzoru w WPRiS na 31 sierpnia 2025 r. nie uległ zmianie w porównaniu do stanu na koniec 2024 r. i nadal wynosił 32 osoby. Liczba jednostek podlegających kontroli na 31 sierpnia 2025 r. wyniosła 940. Według stanu na 31 sierpnia 2025 r. na jednego inspektora do spraw nadzoru przypadało 29,38 jednostek podlegających kontroli.

NIK zauważa, że relacja liczby inspektorów do spraw nadzoru do liczby jednostek podlegających kontroli uległa pogorszeniu w stosunku do stanu faktycznego stwierdzonego w związku z kontrolą nr D/24/514, zatem dotychczasowych działań Wojewody na rzecz zatrudnienia wymaganej liczby inspektorów do spraw nadzoru nie można uznać za skuteczne. W związku z powyższym, NIK podtrzymuje wniosek sformułowany w powyższym zakresie w wystąpieniu pokontrolnym w ramach kontroli nr D/24/514.

(akta kontroli: tom V str. 714-728, 735-736, 739-750)

---

⁶⁵ Pismo znak: WPS-II.1610.1.2025 z 1 lipca 2025 r.

3.6. W związku z kontrolą nr D/24/514 *Finansowanie działalności domów pomocy społecznej* sformułowano również wniosek pokontrolny o przeprowadzanie kontroli kompleksowych albo równoważnych im kontroli problemowych lub doraźnych, zgodnie z wymogiem określonym w rozporządzeniu w sprawie nadzoru.

Wniosek ten sformułowano w związku ze stwierdzoną nieprawidłowością: od 30 września 2020 r. do 30 września 2024 r., w przypadku 275 z 933 jednostek podlegających kontroli, Wojewoda nie przeprowadził wymaganej liczby kontroli kompleksowych albo równoważnych im kontroli problemowych lub doraźnych. Stanowiło to naruszenie § 5 ust. 3 rozporządzenia w sprawie nadzoru, zgodnie z którym kontrole kompleksowe w jednostce podlegającej kontroli przeprowadza się nie rzadziej niż raz na cztery lata według planu kontroli. Za równoznaczne ze spełnieniem tego wymogu, uznaje się przeprowadzenie w ciągu czterech kolejnych lat co najmniej trzech kontroli problemowych lub doraźnych, co z kolei określa § 9 rozporządzenia w sprawie nadzoru.

W kwestii realizacji wniosku pokontrolnego Dyrektor Wydziału Kontroli wyjaśnił, że podjęto działania naprawcze w tej kwestii. Ogłaszane są nabory na wolne stanowiska na inspektorów do spraw nadzoru w przypadku powstania wakatu na takim stanowisku. W WRiPS rozpoczęto również przegląd planu kontroli przeprowadzonych w okresie 2021-2024 w celu aktualizacji priorytetów na 2026 r. Dodatkowo, w celu umożliwienia realizacji wskazanego wniosku, MUW zwróci się do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów o dodatkowe środki z rezerwy celowej z przeznaczeniem na zwiększenie zatrudnienia w WRiPS.

(akta kontroli: tom V str. 742-750)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na tym, że w latach 2022-2024 w przypadku 38 z 47 kontroli kompleksowych w ośrodkach wsparcia przeprowadzano je z częstotliwością wynoszącą od pięciu do 12 lat. Było to niezgodne z § 5 ust. 3 rozporządzenia w sprawie nadzoru. Przepis ten stanowi, że kontrole kompleksowe w jednostce podlegającej kontroli przeprowadza się nie rzadziej niż raz na cztery lata według planu kontroli.

Zastępca Dyrektor WRiPS wskazała na ograniczone możliwości kadrowe Wydziału, wynikające z braku wystarczającej liczby inspektorów do spraw nadzoru i kontroli w pomocy społecznej. Inspektorzy do spraw nadzoru zobowiązani są posiadać odpowiednie kwalifikacje zawodowe, a kontrole przeprowadza dwuosobowy zespół kontrolny. Inspektorzy do spraw nadzoru, poza przeprowadzaniem kontroli, realizują także inne zadania m.in. wyjaśniają skargi i interwencje, udzielają odpowiedzi i wyjaśnień w sprawach zgłoszonych przez jst i obywateli, wykonują zadania z zakresu sprawozdawczości, w tym dla Ministerstwa, przygotowują projekty podziału dotacji celowej oraz środków z rezerwy celowej, sporządzają umowy z jst oraz rozliczają umowy i dotacje celowe.

NIK dostrzega problemy z pozyskiwaniem pracowników posiadających odpowiednie kwalifikacje, jednakże zaznacza, że braki kadrowe nie powinny mieć wpływu na realizację zadań ustawowych.

(akta kontroli: tom V str. 134-156, 159-161, 714-734)

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2022-2024 Wojewoda, zgodnie z § 4 ust. 2 i 3 rozporządzenia w sprawie ŚDS rzetelnie uzgadniał dokumenty określające funkcjonowanie domu. Analizie poddawano roczne sprawozdania z działalności domów, przy czym nie formułowano wniosków ani nie wnoszono do nich uwag. Kontrolami kompleksowymi objęto 59,5% ogółu funkcjonujących domów na terenie województwa mazowieckiego. Kontrola prawidłowości wydatkowania środków dotacji celowej z budżetu państwa, przekazywanych ŚDS, prowadzona była w ograniczonym zakresie (11,4% ogółu wszystkich ŚDS). W przypadku 38 kontroli kompleksowych nie przeprowadzano ich jednak z częstotliwością wymaganą przepisami rozporządzenia w sprawie nadzoru, głównie z powodu braków kadrowych. Pomimo podejmowanych działań rekrutacyjnych MUW nadal nie miał odpowiedniej liczby inspektorów ds. nadzoru.

IV. Wniosek

Wniosek

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek: Planowanie działalności kontrolnej MUW w sposób umożliwiający przeprowadzenie kompleksowej kontroli każdego objętego nadzorem Wojewody ŚDS co najmniej raz na cztery lata.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 21 listopada 2025 r.

Kontrolerzy

Marcin Grabowski

Główny specjalista kontroli
państwowej

/podpisano elektronicznie/

Anna Kuszczuk

Specjalista kontroli państwowej

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli

Departament Pracy,

Spraw Społecznych i Rodziny

p.o. Dyrektor

Konrad Kostępski

/podpisano elektronicznie/